

10

τάσεις που ξεχώρισαν τη δεκαετία
2010-2019

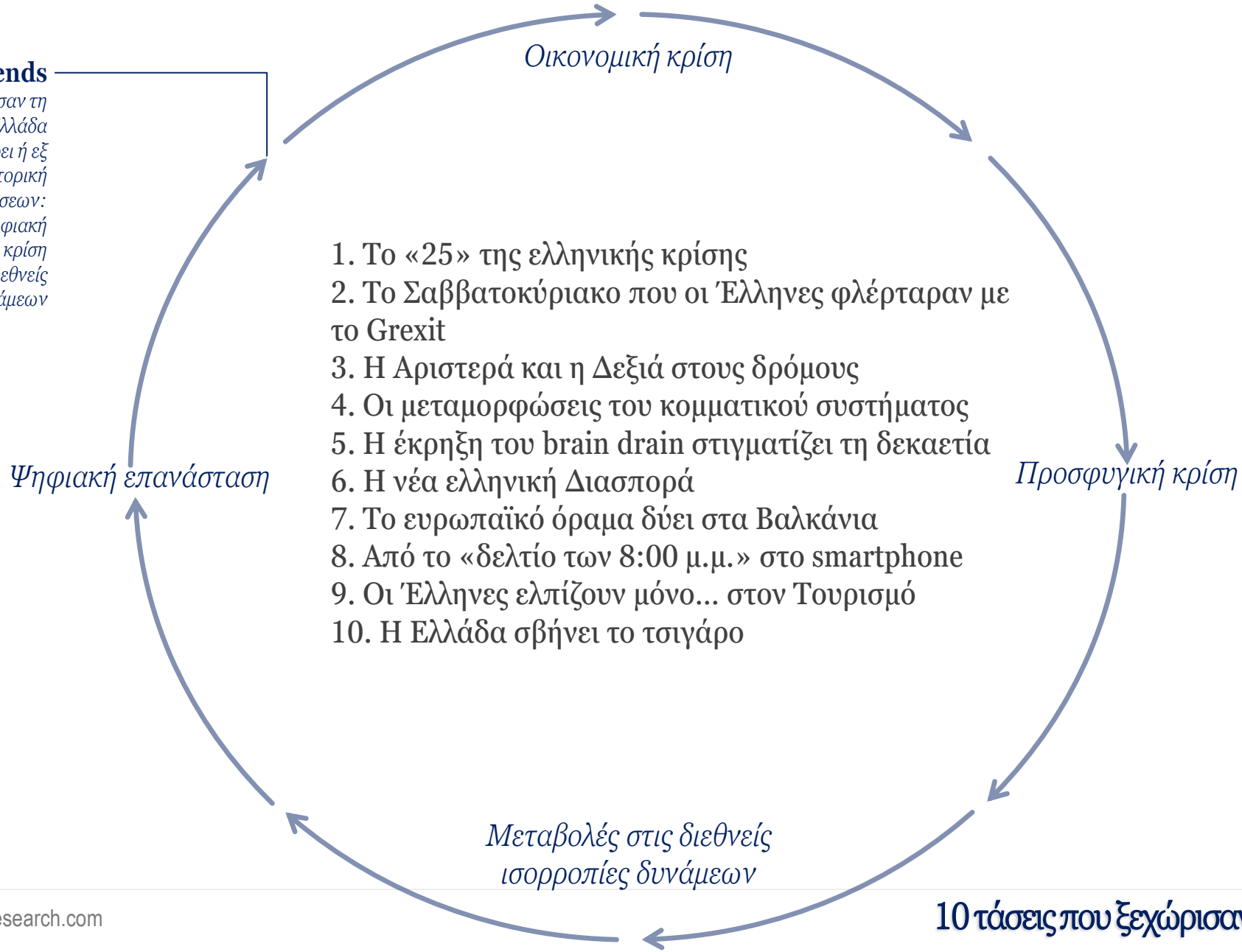
Οι σημαντικότερες
μεταβολές στην
ελληνική κοινωνία
όπως αποτυπώθηκαν
στις έρευνες της
Κάπα Research

10 τάσεις που ξεχώρισαν τη δεκαετία 2010-2019

Τα 4 mega-trends

Οι 10 τάσεις που ξεχώρισαν τη δεκαετία 2010-2019 στην Ελλάδα προκλήθηκαν εν μέρει ή εξ ολοκλήρου από την ιστορική συγκυρία τεσσάρων μέγα-τάσεων: Οικονομική κρίση, ψηφιακή επανάσταση, προσφυγική κρίση και μεταβολές στις διεθνείς ισορροπίες δυνάμεων

10 τάσεις που ξεχώρισαν τη δεκαετία 2010-2019

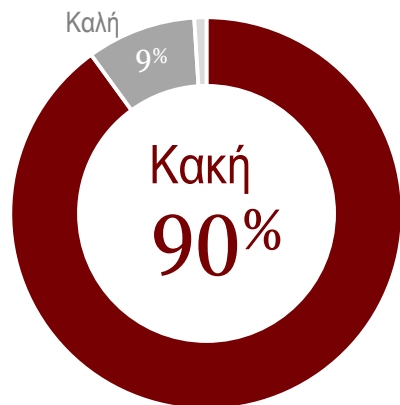
1

Το «25» της ελληνικής κρίσης

Ο αριθμός που απεικονίζει την πτώση: Οικονομική καθίζηση – ανεργία – κρίση εμπιστοσύνης – αποχή

Πώς θα αξιολογούσατε την κατάσταση της ελληνικής οικονομίας αυτές τις μέρες;

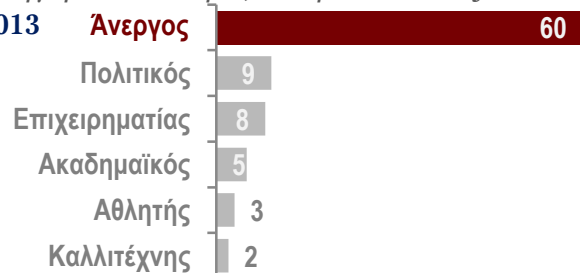
*2014

«Οικονομία και Ανάπτυξη στην Ελλάδα – Διαχρονική Πανελλαδική Έρευνα», 2014, n = 1.609 Έλληνες πολίτες

Εάν έπρεπε να επιλέξετε το πρόσωπο της χρονιάς που πέρασε σε ποια από τις παρακάτω κατηγορίες θα ανήκε; Θα ήταν κάποιος...:

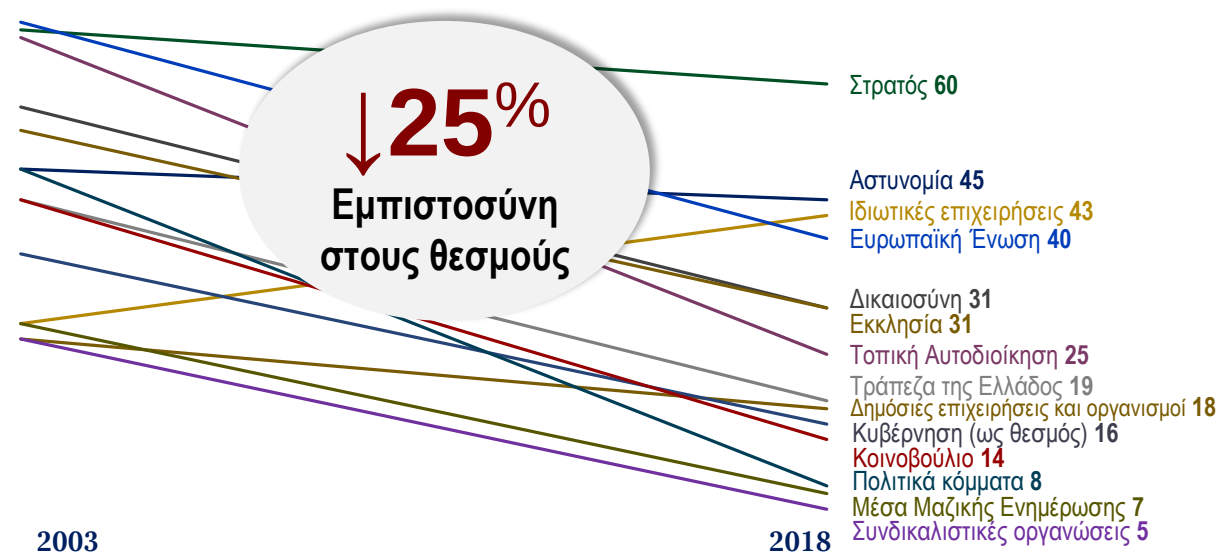
*2013

«Πανελλαδική πολιτική έρευνα» Δεκέμβριος 2013. n = 1.010 Έλληνες πολίτες

↓ 25%
ΑΕΠ

25%
Ανεργία

2003

2018

7.571.601

7.355.026

↓ 25%
Συμμετοχή στις εκλογές

Συμμετοχή στις βουλευτικές εκλογές

2004

2007

2009

2012 A

2012 B

2015 A

2015 B

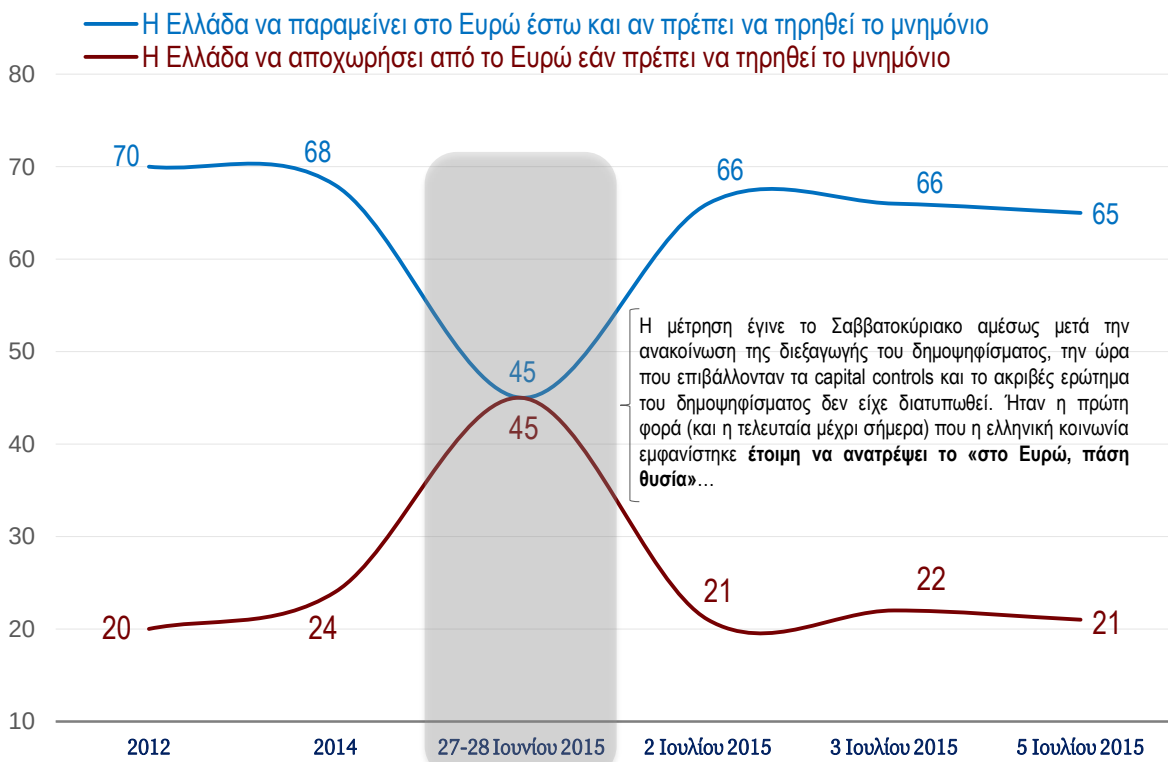
2019

10 τάσεις που ξεχώρισαν τη δεκαετία 2010-2019

2 Το Σαββατοκύριακο που οι Έλληνες φλέρταραν με το Grexit

«Ανήκομεν εις την Δύσιν» (;) – το τέλος του αντιαμερικανισμού, η άνοδος του «αντιγερμανισμού»

Τι από τα δύο επιθυμείτε περισσότερο;

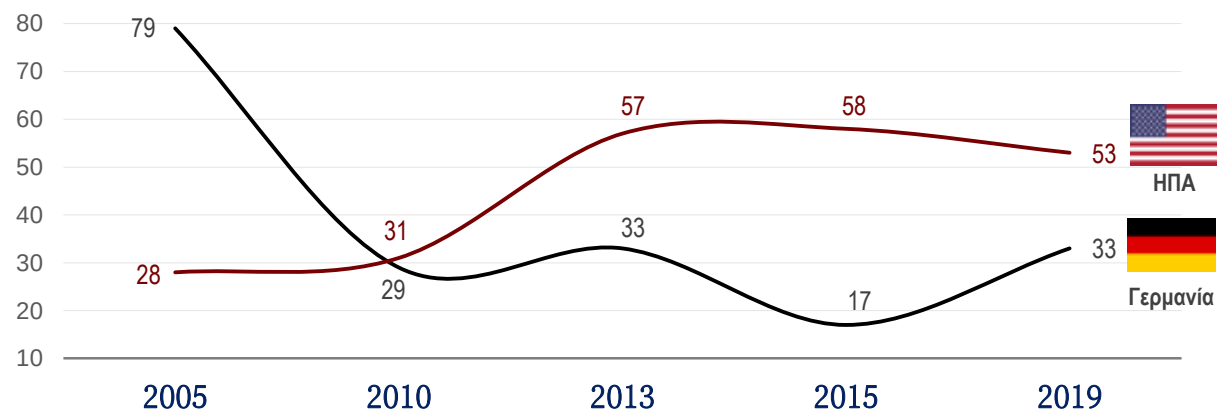

«Πανελλαδική πολιτική έρευνα» Διαχρονικά στοιχεία 2012-2015.

Η συμφωνία με τους Ευρωπαίους εταίρους για την αντιμετώπιση της ελληνικής οικονομικής κρίσης του 2010 ανέτρεψε – μεταξύ άλλων – και τη μέχρι τότε ισορροπία «φιλογερμανισμού»-«αντιαμερικανισμού» στην ελληνική κοινή γνώμη. Την ώρα που η Γερμανία γινόταν στόχος εντός Ελλάδος λόγω της ηγεμονικής της θέσης στην ΕΕ, η διαλλακτική στάση της αμερικανικής κυβέρνησης με πρόεδρο τον δημοφιλή Μπαράκ Ομπάμα άλλαξε το σκηνικό που σημάδεψε τη μεταπολίτευση.

ΔΗΜΟΤΙΚΟΤΗΤΑ ΗΠΑ & ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΑ

% Θετικές γνώμες

«Πανελλαδική πολιτική έρευνα» Διαχρονικά στοιχεία 2005-2019.

10 τάσεις που ξεχώρισαν τη δεκαετία 2010-2019

3

Η Αριστερά και η Δεξιά στους δρόμους

Δύο στρατηγικά διλήμματα διχάζουν τη χώρα

«Μνημόνιο – Αντι-μνημόνιο»

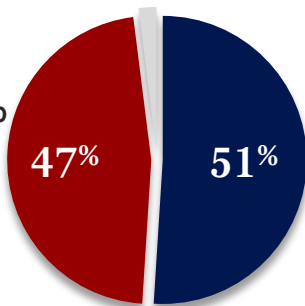
2010-2015

*2014

70%

«Η προσφυγή της χώρας στο μνημόνιο δεν ήταν απαραίτητη. Θα μπορούσε να επιλεγεί διαφορετικός δρόμος»

Το μνημόνιο έφερε την κρίση

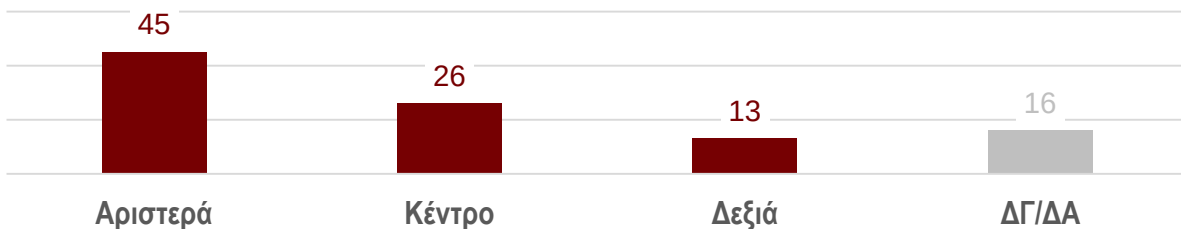

Η κρίση έφερε το μνημόνιο

«Οικονομία και Ανάπτυξη στην Ελλάδα – Διαχρονική Πανελλαδική Έρευνα», 2014, n = 1.609 Έλληνες πολίτες

*2011 ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΕΣ ΣΤΟΥΣ «ΑΓΑΝΑΚΤΙΣΜΕΝΟΥΣ» ΤΟΥ 2011

Ιδεολογική τοποθέτηση

«Έρευνα στους συγκεντρωμένους της Πλ. Συντάγματος», Ιούνιος 2011, n = 643 άτομα

«Η Συμφωνία των Πρεσπών»

2018-2019

Είναι επωφελής για τη χώρα

15

Είναι ισορροπημένη

17

Είναι επώδυνη αλλά αναγκαία

10

Είναι και επώδυνη και μη αναγκαία

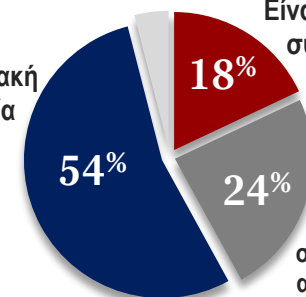
53

ΔΓ/ΔΑ

5

42%

Είναι μια κακή συμφωνία

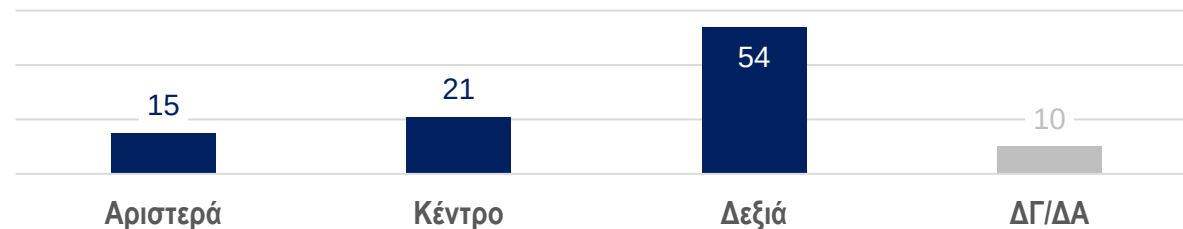
Είναι μια καλή συμφωνία

Είναι ένας συμβιβασμός ανάμεσα στις δύο χώρες

«Έρευνα για τα Εθνικά θέματα», Οκτώβριος 2018, n = 2.102 Έλληνες πολίτες

ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΕΣ ΣΤΟ ΣΥΛΛΑΛΗΤΗΡΙΟ ΓΙΑ ΤΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΤΟ 2018

Ιδεολογική τοποθέτηση

«Έρευνα στους συγκεντρωμένους της Πλ. Συντάγματος», Φεβρουάριος 2018, n = 490 άτομα

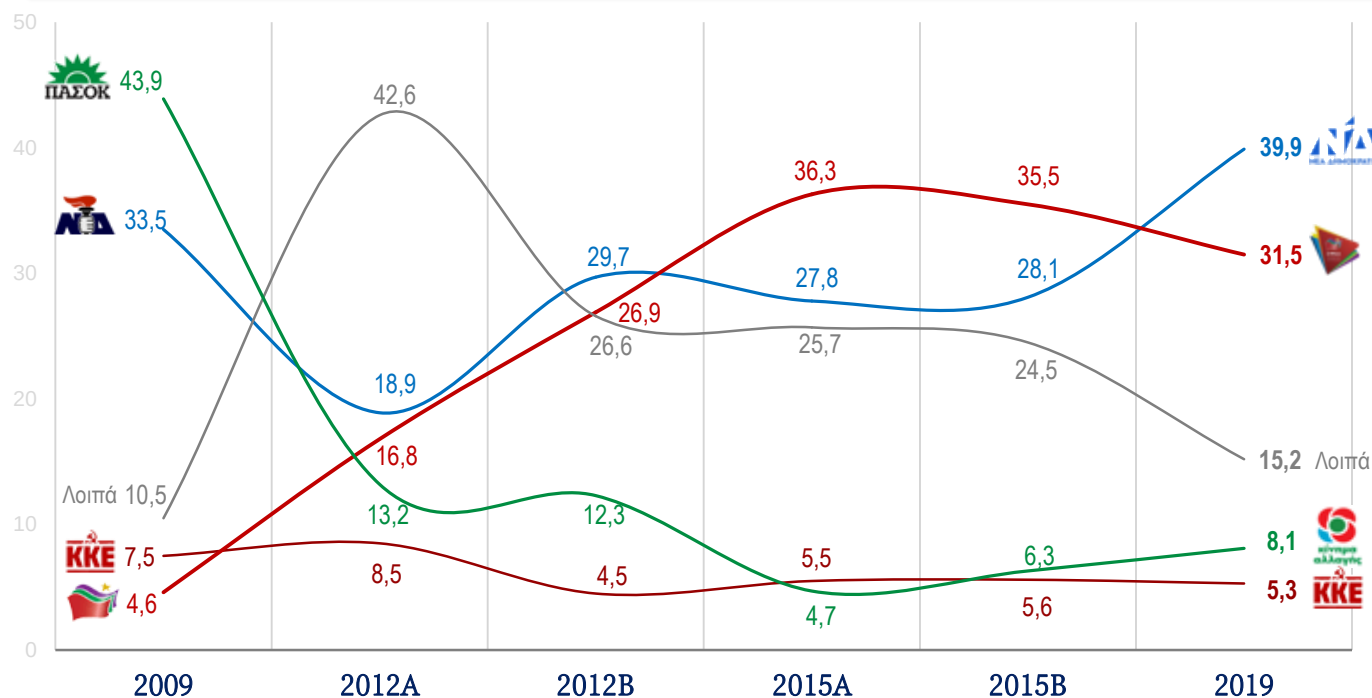
10 τάσεις που ξεχώρισαν τη δεκαετία 2010-2019

4

Οι μεταμορφώσεις του κομματικού συστήματος

Κατάρρευση του παλιού δικομματισμού – άνοδος και πτώση των μικρών κομμάτων – διαμόρφωση του νέου διπολισμού ΝΔ-ΣΥΡΙΖΑ

Η εξέλιξη της δυναμικής των κομμάτων 2009-2019 (%)

Πηγή: Υπουργείο Εσωτερικών

Η ΝΔ και ο ΣΥΡΙΖΑ κατάφεραν να αποτελέσουν τους κύριους εκφραστές μεγάλων πλειοψηφικών ρευμάτων και αιτημάτων της κοινωνίας και επικράτησαν στο πολιτικό σκηνικό.

Πλειοψηφικά ρεύματα/αιτήματα που εξέφρασε κυρίως ο/η...

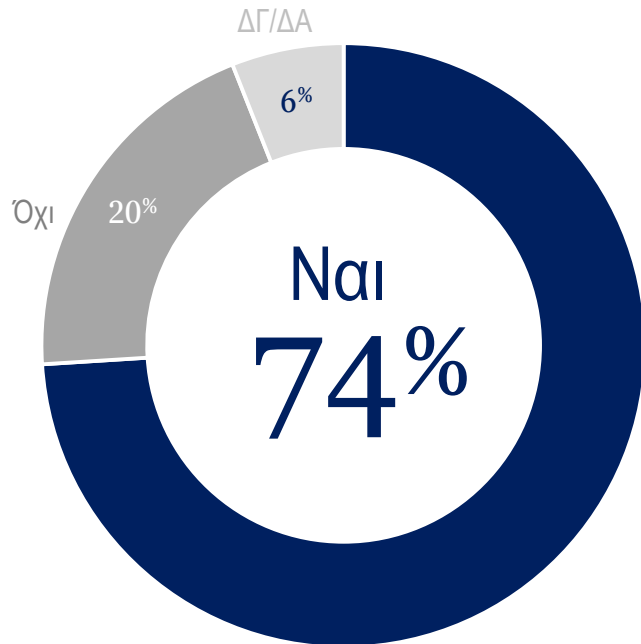
ΣΥΡΙΖΑ	ΝΕΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
«Αντι-μνημόνιο»	Η Ελλάδα στην Ευρώπη
Ισχυρό κοινωνικό κράτος	Ανάπτυξη – επιχειρηματικότητα - επενδύσεις
Διασφάλιση συλλογικών κεκτημένων	Σκληρή στάση στα εθνικά θέματα (Συμφωνία των Πρεσπών)
Ανθρωπιστική κρίση - Κοινωνική δικαιοσύνη - επιδόματα	Πάταξη ανομίας και παραβατικότητας
Τιμωρία του συστήματος που οδήγησε στην κρίση	Σκληρή στάση στο μεταναστευτικό

10 τάσεις που ξεχώρισαν τη δεκαετία 2010-2019

5 Η έκρηξη του brain drain στιγματίζει τη δεκαετία

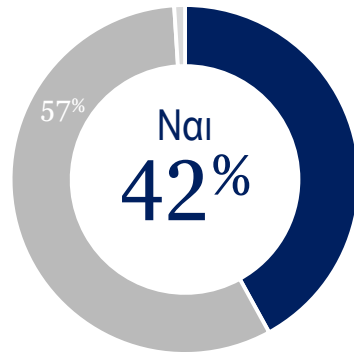
Η τάση της «μεγάλης φυγής» καταγράφεται για πρώτη φορά σε έρευνα της Κάπα Research το 2010

Εάν σας δινόταν η ευκαιρία, θα φεύγατε από την Ελλάδα;

7 στους 10 νέους επιστήμονες δήλωνε το καλοκαίρι του 2010 ότι θα έφευγε από τη χώρα εάν του δινόταν η ευκαιρία και περίπου οι μισοί από αυτούς (42%), δηλαδή περίπου 300.000 νέοι επιστήμονες, είχαν τότε ήδη προβεί σε συγκεκριμένες ενέργειες για να φύγουν στο εξωτερικό, επιδιώκοντας όχι απλά την απόκτηση επαγγελματικής εμπειρίας, αλλά μια μόνιμη καριέρα.

Έχετε ήδη κάνει κάποιες συγκεκριμένες κινήσεις για να φύγετε;

Σύμφωνα με την πιο πρόσφατη έκθεση της Τράπεζας της Ελλάδος, μεταξύ 2008 και 2017 μετανάστευσαν στο εξωτερικό περισσότεροι από 467.000 μόνιμοι κάτοικοι Ελλάδος ηλικίας 25 έως 44 ετών.

«Οι Νέοι της Ελλάδας Σήμερα και η Μετανάστευση», Ιούνιος 2010, n=5.442 κάτοικοι Ελλάδας, ηλικίας 22-35, με τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Το πρωτοσέλιδο της εφημερίδας «Το Βήμα της Κυριακής» 29 Αυγούστου 2010, η οποία παρουσίασε τα αποτελέσματα της έρευνας της Κάπα Research.

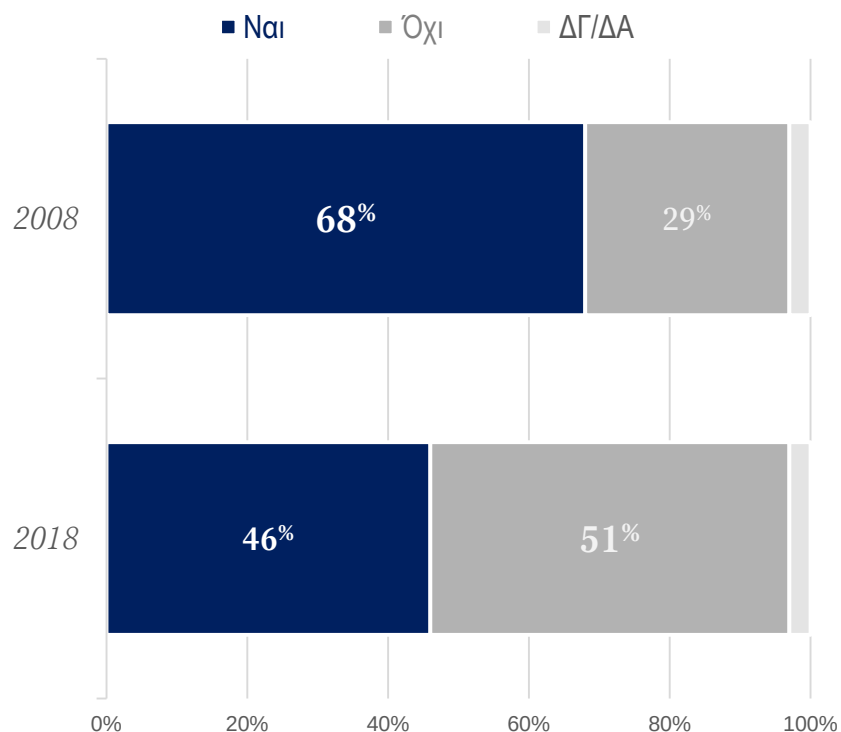
10 τάσεις που ξεχώρισαν τη δεκαετία 2010-2019

6

Η νέα ελληνική Διασπορά

Υπερήφανοι ως Έλληνες αλλά χωρίς τον στόχο της επιστροφής στα πατρία εδάφη

Εσείς σκέπτεστε να επιστρέψετε στην Ελλάδα κάποια στιγμή στο μέλλον για να ζήσετε μόνιμα;

Συνεχίζοντας την πολυετή συνεργασία με το Κέντρο Ελληνικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Harvard, η Κάπα Research διεξήγαγε έρευνα σε 8.000 Έλληνες της διασποράς από το 2016 έως το 2018, με σκοπό τη βαθύτερη διερεύνηση των συστατικών στοιχείων του όπου Γης ελληνισμού. Επιλεγμένα ευρήματα της έρευνας παρουσιάστηκαν σε ειδική εκδήλωση στην Ουάσινγκτον των ΗΠΑ στις 29 Μαρτίου 2018.

82%

Δηλώνουν υπερήφανοι που είναι Έλληνες

68%

Αυτοπροσδιορίζονται πρώτα ως Έλληνες και έπειτα ως υπήκοοι της χώρας διαμονής τους

Ποιες είναι οι τρεις πρώτες λέξεις που σας έρχονται στο μυαλό όταν σκέφτεστε την Ελλάδα;
Ανοικτή ερώτηση – πολλαπλές απαντήσεις

«Όπου Γης Ελληνισμός: Μια Έρευνα σε Πέντε Ηπείρους», 2008-2018: n=8.000 ελληνικής καταγωγής κάτοικοι του εξωτερικού. Σε συνεργασία με το Κέντρο Ελληνικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Harvard (CHS DC).

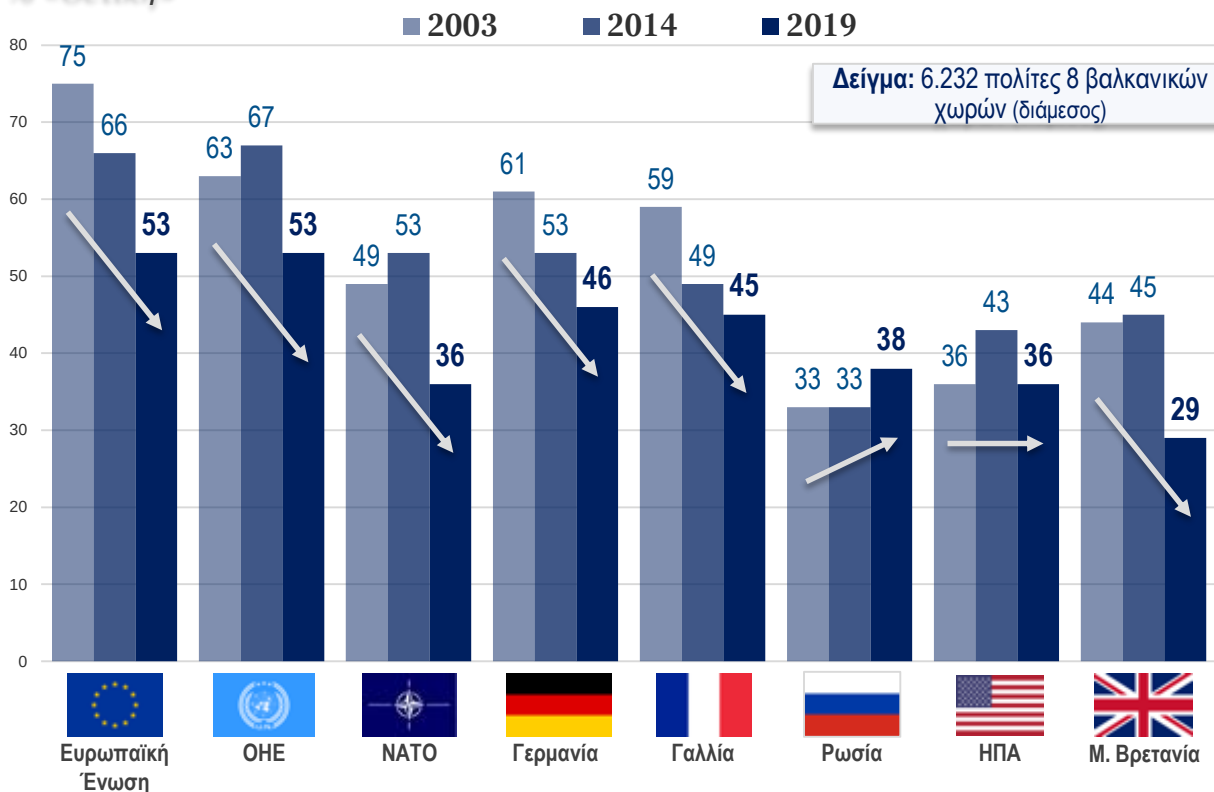

7

Το ευρωπαϊκό όραμα δύει στα Βαλκάνια

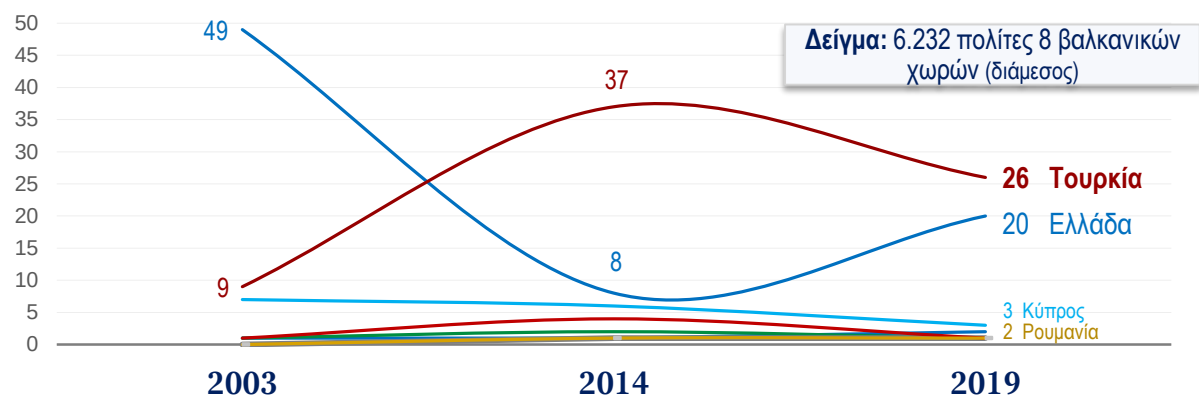
Μικρή ανάκαμψη για την Ελλάδα – χάνει, ωστόσο, τον ρόλο της ως χώρα-πρότυπο της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης στην περιοχή

Ποια είναι η γνώμη σας για τις ακόλουθες χώρες και διεθνείς οργανισμούς;
% «Θετική»

Το 2014, τα αποτελέσματα της διαχρονικής έρευνας της Κάπα Research “Eastern Mediterranean & Balkan Monitor,” η οποία διεξάγεται από το 1993 σε 12 χώρες των Βαλκανίων και της Νοτιοανατολικής Μεσογείου, αποκαλύπτουν την απώλεια της δεσπόζουσας θέσης που κατείχε η Ελλάδα στην περιοχή την προηγούμενη δεκαετία και, ταυτόχρονα, την υποχώρηση της σταθερότητας του ευρωπαϊκού οράματος. Η αποτυχία της Ελλάδας ως «ηγέτιδα» δύναμη της Νοτιοανατολικής Ευρώπης είναι το αποτύπωμα της αποτυχίας του συνολικότερου ευρωπαϊκού οράματος και των ευρω-ατλαντικών θεσμών στην περιοχή. Το 2019, η έρευνα καταγράφει την υποχώρηση του διεθνούς παράγοντα στην περιοχή, εξέλιξη αδιανόητη κατά τα προηγούμενα κύματα της έρευνας. Ο πολίτης δεν προσβλέπει, πια, σε συλλογικές αποφάσεις και υιοθέτηση μέτρων του διεθνούς συστήματος, αλλά καταφεύγει στη δική του παντοδυναμία της διαμαρτυρίας και της αμφισβήτησης με τη δυνατότητα διασποράς που του προσφέρουν τα κοινωνικά δίκτυα της ψηφιακής επανάστασης.

Κατά την άποψη σας, ποια χώρα από τις παρακάτω είναι περισσότερο ανεπτυγμένη οικονομικά;

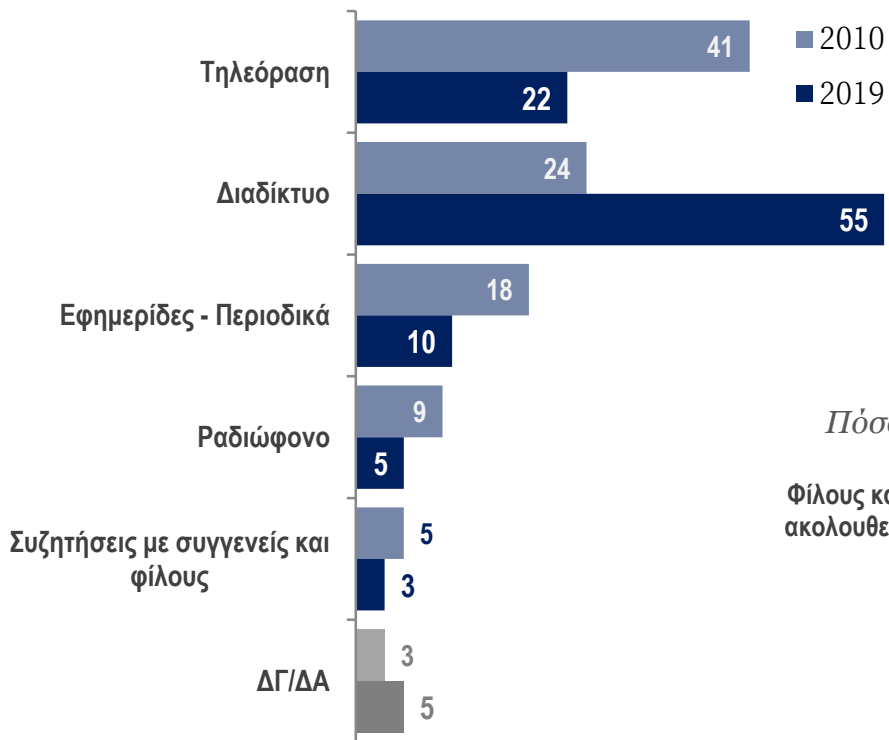
“Eastern Mediterranean & Balkan Monitor” – Διαχρονική έρευνα σε 12 χώρες των Βαλκανίων και της Νοτιοανατολικής Μεσογείου. 1993-2019. n = 9.241 πολίτες χωρών της βαλκανικής χερσονήσου και της Ν. Α. Μεσογείου, 17 ετών και άνω.

8

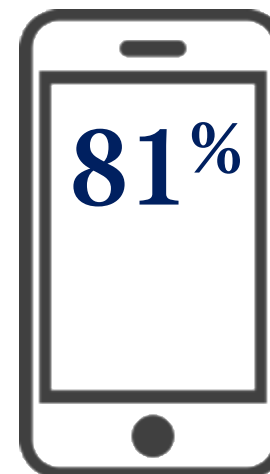
Από το «δελτίο των 8:00 μ.μ.» στο smartphone

Η τεχνολογία αλλάζει άρδην τις συνήθειες ενημέρωσης

Εσείς ποιο μέσο επιλέγετε, κυρίως, για την ενημέρωσή σας;

Τη δεκαετία που τελειώνει, ο βαρυσήμαντος ρόλος του καθημερινού βραδινού «δελτίου των 8 μ.μ.» των τηλεοπτικών καναλιών στη διαμόρφωση της κοινής γνώμης στην Ελλάδα υποχωρεί μπροστά στα χαώδη, ανεξέλεγκτα και πολλαπλά κανάλια ενημέρωσης που παρέχουν τα δίκτυα 4G και η ψηφιακή επανάσταση. Η μαζικότητα του μέσου της τηλεόρασης αντικαθίσταται από την εξατομικευμένη ενημέρωση των smartphone και των μέσων κοινωνικής δικτύωσης.

των χρηστών smartphone, κοιτούν το τηλέφωνό τους μέσα στα πρώτα 15 λεπτά από το πρωινό τους ξύπνημα

Πόσο εμπιστεύεστε...:

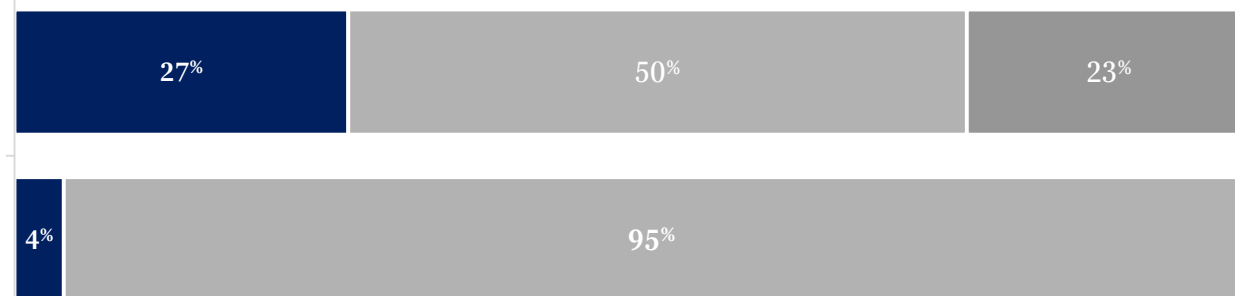
Φίλους και προσωπικότητες που ακολουθείτε στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης

Τηλεοπτικά κανάλια

■ Πολύ & Αρκετά

■ Λίγο & Καθόλου

■ ΔΓ/ΔΑ

«Πανελλαδική πολιτική έρευνα» Διαχρονικά στοιχεία 2010-2019.

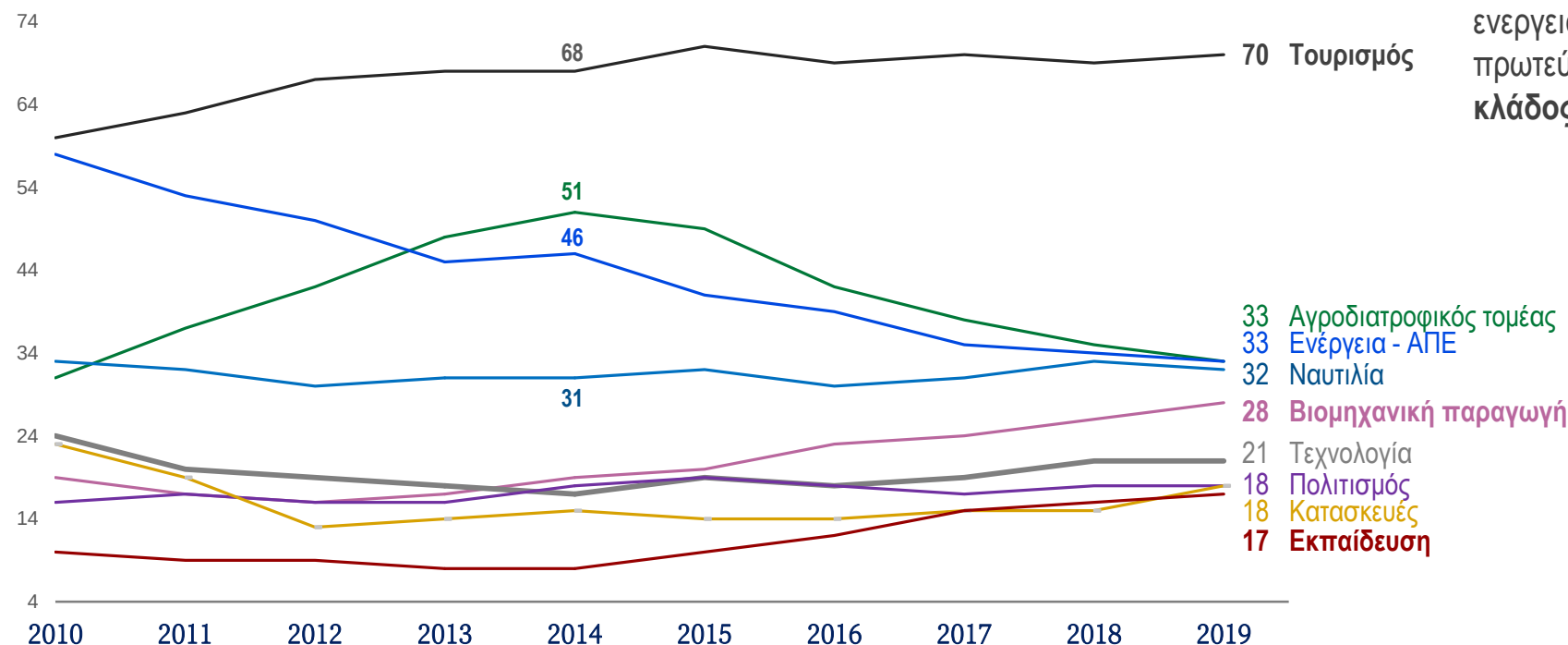
9

Οι Έλληνες ελπίζουν μόνο... στον Τουρισμό

Από την «επιστροφή στην ύπαιθρο» και τα φωτοβολταϊκά πάρκα στο... Airbnb

Ποιοι κλάδοι θεωρείτε ότι μπορούν να συνεισφέρουν περισσότερο στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας μας τα επόμενα χρόνια;

ΕΩΣ 3 ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

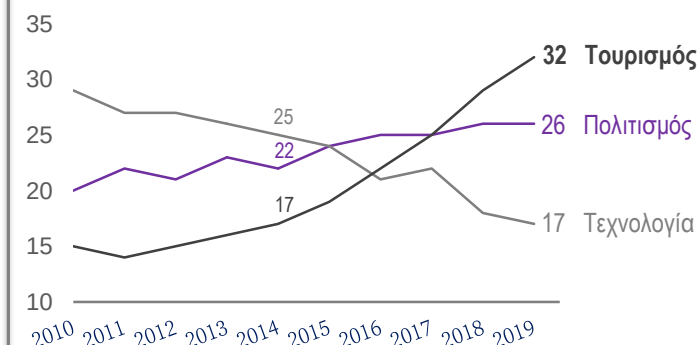

«Οικονομία και Ανάπτυξη στην Ελλάδα – Διαχρονική Πανελλαδική Έρευνα», 2010-2019, n=1.000 Έλληνες πολίτες

Ο **τουρισμός** αναδεικνύεται ως ο ανθεκτικότερος πυλώνας της ελληνικής οικονομίας: Μετά τη διάψευση των προσδοκιών ενίσχυσης του αγροτοδιατροφικού και ενεργειακού τομέα κατά τη δεκαετία, ο τουριστικός κλάδος πρωτεύει τόσο ως **φορέας της ανάπτυξης** όσο και ως **κλάδος-μαγνήτης για το εργασιακό δυναμικό** της χώρας.

Εσείς σε ποιον κλάδο θα επιθυμούσατε να εργαστείτε κάποια στιγμή;

ΕΩΣ 3 ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

10 τάσεις που ξεχώρισαν τη δεκαετία 2010-2019

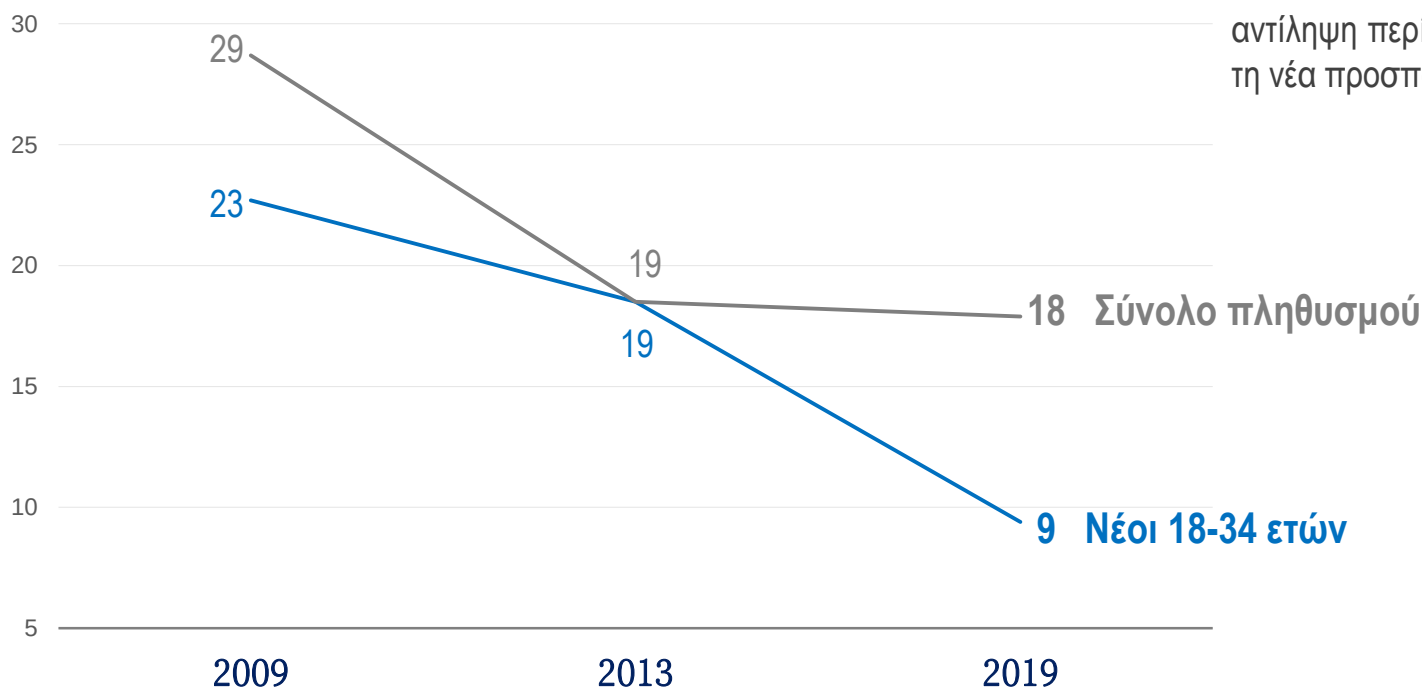
10

Η Ελλάδα σβήνει το τσιγάρο

Η τάση εμφανίζεται πιο έντονα στις νεότερες ηλικίες

Πως θα περιγράφατε τον εαυτό σας;

% «Συστηματικός καπνιστής (1 ή περισσότερα τσιγάρα την ημέρα)»

Οι Έλληνες προσαρμόζονται στα ευρωπαϊκά δεδομένα όσον αφορά στη διεύθυνση του καπνίσματος στον ενήλικο πληθυσμό. Η διαχρονική έρευνα της Κάπα Research για το κάπνισμα ανέδειξε την **ισχυρή τάση μείωσης του ποσοστού των συστηματικών καπνιστών** και ειδικότερα στις ηλικίες 18-34. Αυτή η τάση, σε συνδυασμό με την κοινή αντίληψη περί μη τήρησης του αντικαπνιστικού νόμου (Μάιος 2019), άνοιξε τον δρόμο για τη νέα προσπάθεια εφαρμογής του νόμου το 2019.

Τον τελευταίο χρόνο, έχετε βρεθεί σε χώρους που καπνίζουν παρόλο που απαγορεύεται το κάπνισμα;

60%

Κρίνουν «θετικά» ή «μάλλον θετικά» την **αυστηρή εφαρμογή του αντικαπνιστικού νόμου** σε χώρους εστίασης και άλλους κοινόχρηστους χώρους

«Διαχρονική έρευνα κοινής γνώμης σχετικά με την εφαρμογή του νόμου για την προστασία του κοινού από το παθητικό κάπνισμα» για λογαριασμό του Ινστιτούτου Δημόσιας Υγείας του Αμερικανικού Κολλεγίου Ελλάδος, 2009-2019. n = 1908 Έλληνες πολίτες, ηλικίας 18 ετών και άνω.

«Πανελλαδική πολιτική έρευνα» Δεκέμβριος 2019. n = 1.003 Έλληνες πολίτες

10 τάσεις που ξεχώρισαν τη δεκαετία 2010-2019

10 προβλέψεις για τη δεκαετία 2020-2030

- 1 Η έννοια της λέξης «Έλληνας» θα οριστεί εκ νέου: Ο τόπος διαμονής του Έλληνα θα ξεπερνά τα σύνορα της χώρας, η γενιά του brain drain θα έρχεται στα πράγματα με νέα ήθη και αξίες, τα παιδιά και τα εγγόνια των Βαλκάνιων μεταναστών του 1990 θα ενηλικιώνονται και θα επιβάλλουν νέες τάσεις, η γλώσσα θα αντέξει (κυρίως λόγω γραφής και ανάγνωσης στο διαδίκτυο) αλλά το ομόγλωσσο και το ομόθρησκο θα αλλοιωθούν, η πολιτισμική παγκοσμιοποίηση μέσω του διαδικτύου και των φθηνών μεταφορών θα επεκταθεί
- 2 Νέες ανεξέλεγκτες κοινότητες-δίκτυα θα διαμορφωθούν με βασικό εργαλείο το διαδίκτυο
- 3 Το γυναικείο φύλο θα ενισχυθεί: Το εκτόπισμα της γυναίκας στο πολιτικό και οικονομικό σύστημα της χώρας θα διευρυνθεί
- 4 Εξέχουσα πολιτική προσωπικότητα (βουλευτής, υπουργός ή αρχηγός κόμματος) στην ελληνική πολιτική σκηνή θα έχει καταγωγή από την Αλβανία
- 5 Εξέχουσα πολιτική προσωπικότητα (βουλευτής, υπουργός ή αρχηγός κόμματος) στην ελληνική πολιτική σκηνή θα έχει «κάνει όνομα» στο YouTube ή το TikTok
- 6 Οι κορυφαίοι YouTubers ή TikTokers θα είναι πιο δημοφιλείς από τους παραδοσιακούς celebrities της τηλεόρασης
- 7 Τα πρώτα ονόματα λαϊκής μουσικής σήμερα θα «ανοίγουν» τις live εμφανίσεις των καλλιτεχνών της rap μουσικής αύριο
- 8 Το πολιτικό σύστημα θα γνωρίσει νέα κρίση αντιπροσώπευσης
- 9 Η περαιτέρω διεύρυνση του Τουρισμού στην Ελλάδα θα αλλοιώσει τις τοπικές κοινωνίες όπως έχει συμβεί σε δημοφιλή νησιά των Κυκλάδων
- 10 Η 4^η βιομηχανική επανάσταση θα γίνει περιορισμένα αισθητή στην Ελλάδα· τα συνέδρια, οι ημερίδες και τα αφιερώματα θα είναι δυσανάλογα πολλά